

Filmen en licht (1)

Dat je in de eerste plaats licht nodig hebt om een video te kunnen maken, weten we natuurlijk al sinds de gebroeders Lumière hun film "La Sortie de l' Usine" maakten. Maar licht speelt nog veel meer een rol in de opnames van een film en video. Een gebrekkige belichting kan zwaar doorwegen in het eindresultaat. In de basis gaan we er altijd van uit dat er licht is op de plaats waar we willen gaan opnemen, dat is natuurlijk ook wel als we overdag buiten opnemen, of we moeten gaan filmen in de winter ergens tegen de poolcirkel aan. Binnen hebben we misschien tl-licht of gloeilampen. Dit soort licht is echter niet ideaal voor een goede belichting. Het meeste tl-licht is ongeschikt voor film en video in verband met de kleurbalans, daarom zijn filmlampen geschikter omdat je ze kunt opstellen daar waar je licht nodig hebt en je kunt de situatie corrigeren, aanvullen of zo filteren dat het licht jou verwachting benaderd.

Ja belichting dat is zo'n ding waar we als amateurfilmer niet veel bij stil staan of je moet met een echt project bezig zijn en vaak denken we "dat pas ik wel aan in de montage" omdat we inmiddels ook die functies en knoppen gevonden hebben. Maar waarom eigenlijk!! gelijk goed opnemen is ook interessant en een uitdaging. Normaliter pakken onze camera, en of dat nou de smartphone is of de camcorder met zijn toeters en bellen is het blijft de camera waar we het beeld wat we in de zoeker hebben vastleggen.

Als je gaat filmen, heb je te maken met licht, want zonder licht hebben we geen beeld. Als je voor het eerst gaat filmen zal je zeker bestaand licht gebruiken. Dat betekent dus daglicht, als je buiten filmt, of de verlichting die binnen al aanwezig is in het huis of de werkruimte waar je de opname maakt.

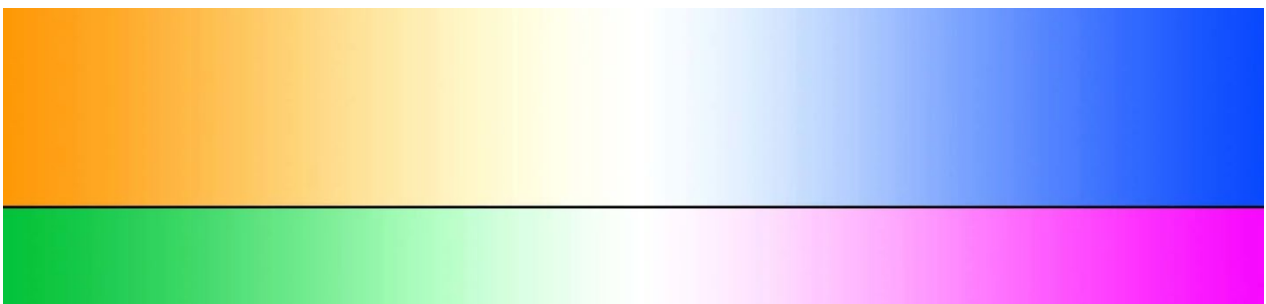
Om een meer professioneel ogend plaatje te gaan maken, is het van belang om ook even stil te staan bij de effecten welke je daarmee kunt bereiken. Natuurlijk zijn er ook de instellingen in de camera waarmee je het licht kan beïnvloeden. Dit verhaal gaat over licht buiten de camera, daarvan zijn er twee bronnen:

- Daglicht, hiermee bedoel ik dus al het licht wat van buiten komt. Zonlicht, maar ook het minder directe licht op een grauwe bewolkte dag, of het licht wat door de ramen naar binnen schijnt.
- Lampen, al het licht wat niet 'natuurlijk' is. Dus licht wat standaard aanwezig is, zoals tl-balken op een kantoor of lampen in je huis. Daarnaast bedoel ik hiermee ook de lampen die je voor het filmen nog extra kunt meebrengen.

Eén van de belangrijke dingen die je moet weten over licht, is dat licht altijd een kleur heeft. De kleuren van licht lopen over het algemeen van blauw, via wit, naar oranje/rood. Dit zijn de standaard kleuren waar je mee te maken hebt tijdens het filmen.

Schemering In de avond, als het licht van de zon afneemt, gaat de kleur richting blauw.

Fel daglicht, midden op de dag is het licht meestal ongeveer wit. Kunstlicht ook wel 'tungsten' genoemd. Dit zijn de gloeilampen, maar ook kaarslicht valt hieronder. Kaarslicht is nog warmer/roder dan de gemiddelde gloeilamp.

In feite is het meer een verloop van drie losstaande kleuren, zoals het plaatje hierboven, en zijn het geen vaste kleurwaarden. De ene gloeilamp is warmer dan de ander, en een half uur later op de avond ziet er heel anders uit dan momenten daarvoor. Ook maakt het veel verschil in kleur of je direct zonlicht hebt, of in de schaduw staat. Schaduwen zijn meestal koeler.

Daarnaast hebben we nog het verloop van groen naar paars. Dit zijn kleuren waar we met de veranderende technologie op lichtgebied veel mee te maken hebben. TL licht kan namelijk soms nogal groen zijn. Ook Led lampen en halogeen kunnen een afwijking op de groen-paars schaal hebben. Dit is meestal iets wat je in de computer nog goed kan corrigeren. Bij het filmen is het vooral goed om te weten dat er kleurverschillen in licht zijn. Je moet namelijk ook je camera erop afstellen. Deze functie heet de 'witbalans'. Ik probeer ook altijd te zorgen dat de verschillende lichtsoorten niet al te veel gemengd worden, omdat het dan soms lastig te corrigeren valt achteraf. Maar soms kies ik er ook wél voor om kleuren te mengen. Voor mij zijn er 2 redenen waarom ik dat zou doen:

- Omdat ik het passend vind bij de opname. Het is dan dus een artistieke keuze.
- Omdat ik niet anders kan, dan kies ik voor het kleurverschil.

Het verschil tussen fotografie & film Qua belichting is dat er eigenlijk geen verschil is. Bij beide heb je te maken met de kleuren in het licht, en de afwegingen die je moet maken met de mogelijkheden die je hebt. Toch noem ik het hier even, omdat er in de lampen wél een groot verschil zit tussen fotografie en film. Met fotografie wordt er namelijk veel gewerkt met flitslicht. Voor video maken heb je natuurlijk niks aan flitslicht. Flitslicht is een korte flits terwijl je voor video continue licht nodig hebt. Interessant om daarbij te overwegen, is dat je filmlampen dus wel altijd kunt gebruiken bij het fotograferen, maar flitsers niet bij het filmen. Mocht je beide willen doen, fotografie en filmen, kun je dus het beste investeren in

continue licht. Er zijn ontzettend veel soorten lampen, en eindeloos veel manieren om die te gebruiken en combineren. Om dit artikel niet veel te lang te laten worden, ga ik hierbij in op de 3 meest voorkomende lampsoorten die je voor het filmen kan overwegen. De cameralamp zoals de naam al doet vermoeden, is dit een lamp wat je op de camera schuift, meestal in de hotshoe adapter. Hartstikke handig als je filmt met de camera op de schouder of uit de hand. Meestal zijn deze lampen voorzien van een accu, of kun je in een soort adapter penlites stoppen. Let wel op: je hebt ook varianten die je moet aansluiten op de stroomvoorziening van je camera. Die zijn over het algemeen voor de grotere en geavanceerdere camera's. Voordeel daarvan is dat ze meestal lichter zijn in gewicht. Dit soort lampen zijn in allerlei varianten te koop. De meest budgetvriendelijke lampen vind je in dit genre, hoewel je voor de professionelere versies natuurlijk wel een professionele prijs betaalt. Grootste nadeel bij dit type lamp is dat de lichtopbrengst vaak niet heel hoog is. Het is dus vooral effectief voor onderwerpen die vlak voor je camera staan. De klassieke filmlampen waren altijd spots. Tegenwoordig zie je ze steeds minder omdat andere type lampen goedkoper en makkelijker zijn. Over het algemeen moet je spots aansluiten op een stopcontact, hebben ze de kunstlicht kleur, worden ze gloeiend heet tijdens het filmen en gebruiken ze enorm veel stroom.

Allemaal nadelen eigenlijk, dus waarom zou je daarvoor kiezen. Toch zijn er wel redenen om voor dit type lamp te kiezen. Bij een spot is het licht gericht, en kun je meestal zelfs instellen hoe gefocussed je de lichtstraal wil hebben. Een spot geeft meestal meer licht dan bijvoorbeeld een Led lamp. Het bekendste type spot waar ik filmmakers altijd mee zie lopen zijn de zogenaamde 'redheads'.

Bij een spot moet je er dus wel rekening mee houden dat je minder mobiel bent, en dat je kleurfilters meeneemt om de kleur van het licht te kunnen aanpassen op het omgevingslicht. Daarnaast is het licht van een spot meestal vrij hard, en geeft diepe schaduwen. En tenslotte: hierbij heb je natuurlijk ook een lamp statief nodig.

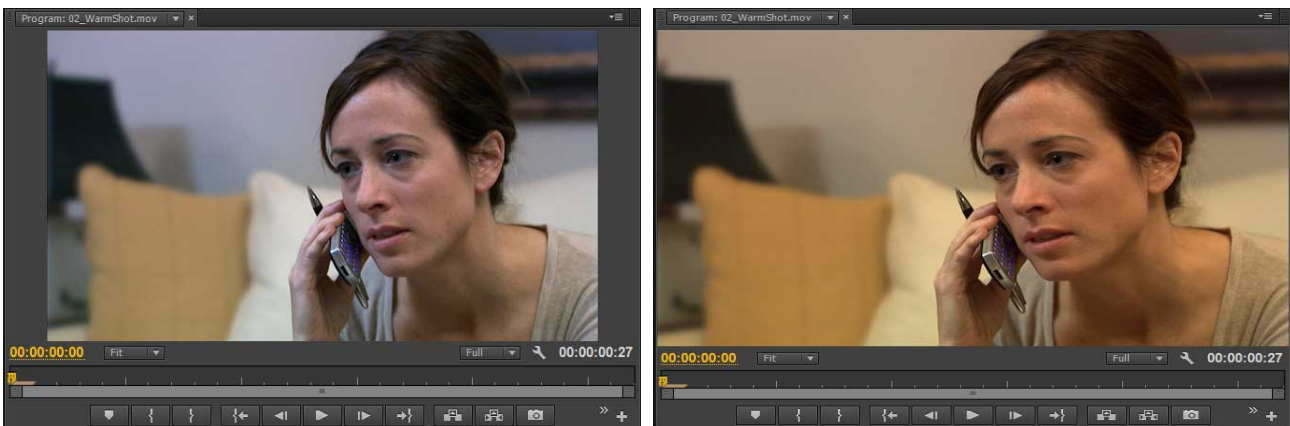
De ledlamp, ledlicht heeft de afgelopen tien jaar flink terrein veroverd bij filmmakers en zijn inmiddels verkrijgbaar in alle soorten en maten, van cameralamp, tot spot, tot grote daglichtlamp. Ik gebruik zelf graag dit type ledlamp die ik op de camera of op statief zet om het onderwerp te belichten. Als je binnen filmt heb je al snel dat je een raam of ander daglicht achter je onderwerp in beeld krijgt, wat zonder lamp, al snel leidt tot

een te donker onderwerp. Je kan met die kleine handige ledlampen je onderwerp dat uitlichten waardoor daar meer de focus van de kijker legt. De ledlampen hebben als voordeel dat het licht meestal heel zacht is, dat ze niet veel stroom gebruiken, en meestal ook dimbaar zijn en verstelbaar in kleur (van daglicht tot kunstlicht).

Goedkope belichting voor je opname, welk licht en welke lampen gebruik je. Hoe zorg je ervoor dat je video mooi is uitgelicht, als je een klein budget hebt. Waar we ook mee te maken hebben is de witbalans zorg dat dit goed is ingesteld in je camera zover het kan hebben we het al over verschillende kleuren licht. Van het gele licht dat uit de meeste 'normale' lampen komt, tot daglicht dat weer veel blauwer is. Nu kan je met veel soorten licht eigenlijk prima filmen. Zelfs bij een gelige gloeilamp. Toegegeven, het is misschien niet het allermooiste licht voor je video, maar het kan wel. Het wordt pas ingewikkeld als er verschillende kleuren licht door elkaar gebruikt worden. Film je bijvoorbeeld iemand met een raam in de achtergrond, en schijn je van voren het licht van een gloeilamp op het gezicht, dan gaat het mis. Of je gezicht wordt geel van het licht uit de gloeilamp. Of je stelt je camera zo in dat het gezicht de juiste kleur heeft, maar dan wordt de rest van de kamer - die belicht wordt door het zonlicht uit het raam - veel te blauw. Kies in principe altijd voor een soort licht.

Als je beginnend filmmaker bent en weinig tot geen budget hebt, dan is er een prima optie. Voor niets... gaat

immers de zon op. Je kan zonlicht heel goed gebruiken om een mooie video te maken. Zet degene die je wilt filmen naar het raam toe, zodat het zonlicht mooi op het gezicht valt. Of gebruik een raam van boven, speel met het licht, als dat kan natuurlijk. Deze manier van werken vraagt wel wat aanpassingsvermogen. Misschien wilde je wel op een locatie filmen waar weinig ramen zijn. Of staat het object met de rug naar een raam toe. Je zal dan wat de opbouw van de set wat moeten aanpassen om toch het licht goed te benutten. Bovendien moet je er rekening mee houden dat de zon geen consistente lichtbron is. Of ja, eigenlijk is ze dat wel, alleen komen er af en toe wolken langs, die vervolgens weer verdwijnen. In je eerste shot kan je fel zonlicht hebben, en zodra de zon achter de wolken schuift wordt alles opeens totaal anders. Daar moet je rekening mee houden als je gaat filmen en soms wellicht iets opnieuw draaien. Of het gewoon accepteren.

Als je zonlicht nu toch op een plaats wilt krijgen waar het van nature niet direct komt, dan kan je het licht ook reflecteren. Je kan hiervoor gewoon een groot wit vlak gebruiken. Wil je je gezicht uitlichten, dan kan je licht weerkaatsen met bijvoorbeeld een witte multomap. Of met een groot wit vel papier, bijvoorbeeld van een flipover. Ook andere lichte kleuren zullen licht in principe reflecteren, maar houd er rekening mee dat ze het licht ook kunnen kleuren denk aan dat bruidje die met haar witte trouwjurk in een veld met zonnebloemen staat. Houd er ook rekening mee dat witte muren ook reflecteren. Je kan er ook voor kiezen een reflectiescherm te kopen. Die zijn in principe helemaal niet duur en als je (binnen) met daglicht werkt kan het een goede investering zijn. Tenslotte kan je ervoor kiezen om een goedkope (film)lamp aan te schaffen. Ik heb zelf verschillende opties geprobeerd. Een goedkope optie is een daglichtlamp zelf dimbare bouwlampen

werken eventueel met een gekleurde folie, let wel op de lampen worden warm.

De daglichtlamp lijkt op een gewone lamp, je kan hem in een normale fitting draaien. Alleen de kleur van het licht is anders. Het is meer de kleur van zonlicht, in plaats van het gelige licht wat uit een normale huis tuin en keukenlamp komt. Je kan voor zo'n 80 euro ook een set kopen, waarbij je de daglichtlampen, lampenkappen en statieven krijgt.

Het belichten is de in- en opstelling van de camera en het geluid heel belangrijk en we willen er natuurlijk voor zorgen dat we een goed beeld krijgen. Zonder lampen of licht geen mooi video. Het belichten in video wordt veel onderschat. Iedereen kan een video maken en dat gebeurt dan ook, zonder er rekening mee te houden dat het er ook goed uit moet zien. Anders kan je video net zo hard tegen je gaan werken als voor je, en heel vaak ligt het aan de belichting. Als je binnen op gaat nemen, ben je of afhankelijk van het daglicht wat door de ramen valt, wat, zal je wel merken, heel veel verandert op het een of andere moment en moeilijk te controleren is of je kan gebruik maken van lampen. In de meeste gevallen gebruik ik lampen, en ik heb zelf eenvoudige lampen die ik overal mee naar toe sleep als ik ga filmen.

Waar je op moet letten i.v.m. licht/lampen:

- Lampen op 45 graden zetten. Zorg ervoor dat de lampen onder een 45 graden hoek op je schijnen en ook onder een 45 graden hoek van boven naar beneden op je schijnen. Op deze manier creëer je het beste licht wat op de licht lijkt, wat van de zon komt en creëer je zo min mogelijke onnatuurlijke schaduwen.
- Niet te veel/niet te weinig licht. Zorg ervoor dat je gezicht zo natuurlijk mogelijk belicht eruit ziet. Dat het dus niet zo donker is, dat we je ogen niet goed zien en ook niet zo licht dat er overbelichte delen van je gezicht het licht van de lampen terugkaatsen, waardoor er witte vlekken in je gezicht ontstaan.

Wil je in eerste instantie beginnen met wat je al hebt, ga dan in de buurt van een raam staan, en zorg ervoor dat het licht op jou valt. Dus niet met je rug tegen het raam, maar juist met je gezicht richting het raam. En het allermooist is als het licht schuin op je valt: dat geeft een mooie diepte in het beeld.

Ken je die portretfoto's waarbij het licht perfect op het model lijkt te vallen? Grote kans dat de fotograaf hier gebruik heeft gemaakt van reflectieschermen. Hiermee kun je namelijk zelf het bestaande licht sturen. En dat is heel handig wanneer er wel voldoende licht is, maar niet helemaal op de juiste plekken. Ideaal dus voor mooie daglichtfoto's.

Natuurlijk kun je van standpunt veranderen of je onderwerp verplaatsen, maar dat wil niet altijd zeggen dat het dan wél lukt om die ene mooie opname te maken. Door gebruik te maken van reflectieschermen krijg je meer grip op de situatie en ben je niet afhankelijk van het bestaande licht. Het is niet zo dat je extra licht toevoegt, zoals met een flitser, maar je kunt er wel voor zorgen dat het licht op een bepaalde manier op je onderwerp schijnt. De naam zegt het al, het is een reflector: je vangt er licht mee op en kaatst dat naar de juiste plek.

In de voorgaande artikelen hebben we het voornamelijk gehad over de montage. Alle artikelen staan op de website van de club in het ledendeel waar je ze kunt downloaden. Dit was het eerste artikel over belichting wat alvast een stap is richting opname en wel een van de belangrijkste. Hiervoor heb ik het al benoemd, wat zouden we beginnen zonder licht.